

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Національний університет «Одеська юридична академія»
Кафедра цивільного процесу

МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ ВДОСКОНАЛЕННЯ ЦИВІЛЬНОГО ПРОЦЕСУАЛЬНОГО ПРАВА

МАТЕРІАЛИ

**Міжнародної науково-практичної конференції
до 150-річчя від дня народження
Є. В. Васьковського**

*м. Одеса,
8 квітня 2016 року*

Одеса
«Юридична література»
2016

Журило С. С.

*к. ю. н., старший викладач кафедри цивільного процесу
Національного університету «Одеська юридична академія»*

ДО ПИТАННЯ ПОПЕРЕДНЬОГО РОЗГЛЯДУ СУДОМ СПРАВ ПРО УСИНОВЛЕННЯ

Відповідно до ст. 234 ЦПК України розгляд справ про усиновлення дитини – громадянина України як громадянами України, так і іноземними громадянами провадиться в порядку окремого провадження, за правилами, передбаченими ЦПК України.

Підготовка справ про усиновлення є самостійною стадією цивільного процесу з усиновлення, що розпочинається з моменту винесення ухвали про відкриття провадження у справі та закінчується винесенням ухвали про закінчення дій по підготовці до судового розгляду справи, відповідно до ст. 156 ЦПК України.

Постанова Пленуму Верховного Суду України «Про застосування норм цивільного процесуального законодавства, що регулюють провадження у справі до судового розгляду» (далі — Постанова) встановлює, що, готуючи справу до розгляду, суд повинен визначити: обставини, які мають значення для справи, та факти, що підлягають встановленню і покладені в основу вимог і заперечень; характер спірних правовідносин і зміст правової вимоги; матеріальний закон, який регулює спірні правовідносини; вирішити питання про склад осіб, які братимуть участь у справі; з'ясувати, які є докази на підтвердження зазначених фактів; визначити коло доказів відповідно до характеру спірних правовідносин і роз'яснити, який із сторін слід довести певні обставини; вжити заходів для забезпечення явки в судове засідання, а також сприяти врегулюванню спору до судового розгляду. З метою врегулювання спору до судового розгляду суди повинні з'ясовувати: чи не відмовляється позивач від позову, чи визнає позов відповідач, чи не бажають сторони укласти мирову угоду або передати справу на розгляд третейського суду. Зазначені процесуальні дії можуть бути вчинені лише в позовному провадженні та повинні здійснюватися не формально; суди мають вживати дієві заходи для примирення сторін та врегулювання спору до судового розгляду, зберігаючи при цьому об'єктивність і неупередженість.

ЦПК України містить положення щодо проведення попереднього судового засідання, яке є обов'язковим для кожної справи, за виключенням випадків, встановлених ЦПК України. Зокрема, попереднє судове засідання є процесуальною формою підготовки справи до судового роз-

гляду і повинно бути призначене й проведене протягом одного місяця з дня відкриття провадження у справі.

Разом з тим, п. 6 Постанови передбачає, що попереднє судове засідання не проводиться у наказному та в окремому провадженнях, а також при вирішенні скарг на дії державного виконавця, клопотань про визнання та виконання рішень іноземних судів. У справах окремого провадження, зокрема, при розгляді справ про обмеження цивільної дієздатності чи визнання фізичної особи недієздатною, про визнання фізичної особи безвісно відсутньою або оголошення її померлою чи про відновлення прав на втрачені цінні папери, здійснюються певні підготовчі дії, визначені законом (ст. ст. 239, 248, 262 ЦПК України). Таким чином, є винятки з загального правила.

Розглянувши більш детально вказані статті знаходимо, що диспозиція ст. 248 ЦПК України (підготовка справи про визнання фізичної особи безвісно відсутньою або оголошення її померлою до розгляду) майже повністю збігається з диспозицією ст. 253 ЦПК України (підготовка справи про усиновлення до розгляду), крім того, маючи на меті однакові цілі та задачі.

У зв'язку з чим незрозуміло, чому Верховний Суд України у своїх постановках пленумів оминув таку важливу категорію справ окремого провадження як усиновлення, особливо міжнародне. Що, в свою чергу, призводить до розгляду справ за одне судове засідання.

Аналізуючи судову практику з даного питання, необхідно зазначити, що існує багато прикладів незастосування судами попереднього розгляду при вирішенні питання про усиновлення, наслідком чого є фактичне затягування процесу (перенесення розгляду справи, збирання додаткових документів тощо), або ж оскарження рішень суду та можливого спричинення дитині моральних страждань, матеріальних обмежень тощо.

Особливого значення в таких випадках набувають справи про усиновлення українських дітей іноземцями, де діти, як ніколи, потребують захисту, зважаючи на те, що дитина вибуває з країни, а її повернення (при скасуванні усиновлення) до України, як показує практика, досить важкий та тривалий процес.

Разом з тим, є суди, які все ж проводять попередні судові засідання, наслідком чого є своєчасний розгляд справи та забезпечення належного захисту прав і свобод усиновлюваної дитини.

Отже, розглянута позиція Верховного Суду України щодо відсутності підстав для проведення попереднього судового засідання у наказному та в окремому провадженнях передбачає деякі виключення з загаль-

ного правила. Однак, вони не стосуються питань усиновлення дітей, в тому числі іноземними громадянами, що, на наш погляд, не відповідає вимогам законодавства та практичним потребам діяльності суду з розгляду вказаної категорії справ.

Так, у справах про усиовлення, де родичі усиовлюваної дитини не бажають цього усиовлення, де батьки мають свою думку з цього приводу, де є спірні моменти, попереднє судове засідання повинно обов'язково проводитися.

Одразу після відкриття провадження у справі можуть виникати питання щодо виклику заінтересованих осіб, витребування додаткових документів, які під час судового розгляду призводять до відкладення справи, затягування процесу, що, в свою чергу, негативно впливає і на саму дитину. Зокрема, діти, які усиовлюються іноземними особами, як ніколи, потребують особливого захисту, зважаючи на те, що дитина вибуває з країни.

Тому вважаємо за необхідне включити до списку справ окремого провадження, у яких проводяться попередні судові засідання, справи про усиовлення, в тому числі іноземними громадянами українських дітей.

Казаков Ю. Ю.

*к. ю. н., асистент кафедри цивільного процесу
Національного університету «Одеська юридична академія»*

БАНКІВСЬКА ТАЄМНИЦЯ: ПРОБЛЕМНІ ПЕРСПЕКТИВИ ЧИ ЗМІНА ФОРМАТУ ІСНУВАННЯ

За останні два роки в Закон України «Про банки і банківську діяльність» зміни вносилися 16 разів. Цікаво, що половина з них торкнулася, в тому числі, і банківської таємниці.

У листопаді 2015 року у Верховній Раді було зареєстровано законопроект № 3479 «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо питань банківської таємниці» (автори — М. Поляков та Д. Лубінець) [1]. Він був розроблений з метою гармонізації законодавства України до законодавства європейських країн, яке регламентує питання зберігання та розкриття інформації, яка містить банківську таємницю.